Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA



УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 144. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 7-го ЛИПНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 7, 1953. No. 144. VOL. LXI.

ЩЕ ЦЯ СЕСІЯ КОНГРЕСУ ВИРІШИТЬ ЗАКОН ПРО ДОПУЩЕННЯ 240,000 ІМІҐРАНТІВ

Вашинґтон. — Біжуча сесія Конґресу має закінчитися 31 липня. Сенат і Палата Репрезентантів мають ухвалити цілий ряд важливих законів, між ними і закон про допущення нових 240,000 іміґрантів. Проти цього закону виступає впливова опозиція під проводом демократичного сенатора з Невади Пета МкКарана. Інший важливий закон, що чекає на ухвалення, це закон про продовження на 6 місяців податків від надмірних зисків корпорацій, проти якого виступає голова комісії способів і метод, республіканський конґресмен із стейту Н. Й. Деніел А. Рід, який досі не хотів дати під голосування цієї справи на форум своєї комісії. Інші важливі справи, що ждуть на вирішення, це: 1. Чи президент Айзенгавер дістане повновласть стримати допомогу тим европейським країнам, які не ратифікуватимуть европейського оборонного пакту. 2. Справа продовження на один рік взаємного торговельного закону про ввозові тарифи. 3. Справа двопартійного характеру комісії тариф. 4. Справа податків від прибережних скарбів (нафти, сірки, газу), які мали б іти на допомогу освіті. Всі ці закони мають проти себе сильну опозицію в Сенаті й Палаті Репрезентантів, і проурядові провідники Конґресу матимуть велику працю, щоб здобути для них потрібну більшість, яка б їх ухвалила.

Комісія Палати Репрезентантів критикує діяльність Пентаґону

Вашинґтон. — Підкомісія збройної служби Палати Репрезентантів висловила незадоволення з праці Пентаґону над укладанням єдиного виказу мільйонів предметів, закуплених на військові потреби. Минулого року Конґрес зарядив зведення до одного списку п'ятнадцятьох різних дуплікатних лист. Зведення до одного прозорого виказу різноманітних видатків, як твердять прихильники цієї реформи, значно б ощадило видатки й тим самим облегшило б платників податків. Проте, як заявив голова підкомісії збройної служби, республіканець з Огайо, Вільям Гесс, розгляд виявив сповільнення в виготовленні такого виказу, що особливо помічається в харчевій ділянці. Проте він сподівається, що „розумна критика" і „здоровий осуд" приспішать занедбану працю. Таким чином може бути виконаний обов'язок, наложений Актом оборонної каталогізації і стандаризації. Саме виготовлення спільного каталогу дізнавало різних змін і було перенесено з попереднього відділу, який займався цим, до новоствореного бюра одного з шістьох асистентів секретаря оборони, а саме до асистента постачання і обрахунків.

Президент Айзенгавер обіцяє допомагати Східній Европі

Шікаґо, Міш. — Президент Айзенгавер обіцяв 5 липня ц. р., що американська любов волі „ніколи не дозволить визнати вічне поневолення Польщі й інших поневолених держав Східної Европи совєтським мілітаризмом". Цю заяву президент Айзенгавер висловив у листі до бувшого польського прем'єра Станіслава Міколайчика, який відчитав її на зборах більше як тисячі поляків, що в Шікаґо вшанували десяті роковини смерти бувшого польського прем'єра ген. Владислава Сікорского. През. Айзенгавер заявив, що „при Божій помочі і при витривалости хоробрих людей, знову постане родина вільних держав, яка з причини свого минулого терпіння буде прямувати шляхом до миру".

Протестантське духовенство протестує з проповідниць проти „меккартизму"

Ню Йорк, Н. Й. — Протестантське духовенство в неділю 5 липня ц. р. у своїх проповідях протестувало проти „меккартизму", домагаючись „інтелектуальної волі". Цей спільний протест звертався не так проти особи самого сенатора МекКарті, як проти того напрямку, яким керується його комісія, що провірює справу льояльности американських громадян, які займають важливі становища в публичному житті. Цей спонтанний протест спровокувала стаття виконного голови провірочної комісії Дж. Б. Метью, яка появилася в липневому числі „Ди Амерікен Меркурі", в якій автор написав, що „найбільша група, що підтримує комуністичний апарат в ЗДА, складається з протестантських священиків". Парох нюйоркської протестантської катедри (св. Йоана), Джеймс А. Пайк заявив, що твердження Метью, це „абсурд, і його автор не повинен займати жадного публичного становища".

СЕКРЕТАР СКАРБУ ПРО ВЕЛИКИЙ ДЕФІЦИТ КРАЇНИ

Вашинґтон. — Секретар скарбу, Джордж М. Гомфрі, виявив положення в ділянці державного бюджету, який має великий недобір. Дехто з критиків приписує цей дефіцит незарадності нової адміністрації президента Айзенгавера. Проте, як виявив секретар скарбу, державний дефіцит це у великій мірі наслідок плянування видатків за попереднього уряду, що видавав особливо великі суми на оборонні засоби країни. Непомірно великі видатки спричинили, що недавно закінчений рік виявив найбільший — у мирних часах — дефіцит. Бюджет минулого року замкнений минулого четверга, виявив недобір в 9,389,000,000 долярів, що значно перевищує найбільший з дотеперішніх „мирних" дефіцитів 1936 року, який рівнявся 4,425,000,000 долярів. Черговий по величині недобір був у 1952 році й рівнявся 4,017,000,000 долярів. Ці дефіцити, звичайно, дуже малі в порівнянні з видатками країни під час двох останніх воєн, коли недобір 1943 року сягав 57,420,000,000 долярів й 18,448,000,000 долярів в 1918 р. Окрім великих видатків, запланованих попередньо, новий уряд спіткався з несподіваним зниженням прибутків, які рівнялись 65,218,000,000 долярів, себто майже на 3 з половиною більйони менше, ніж це передбачував попередній уряд. Зниження прибутків було зумовлено зокрема великим страйком сталеварень у 1952 році. Одночасно треба було покривати заплановані попередньо видатки, що досягли цифри 74,607,000,000 долярів.

ПОСВЯЧЕНО Й ВІДКРИТО „ШМАТОК УКРАЇНИ НА АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗЕМЛІ"

Дві тисячі осіб з усіх кінців Америки взяли участь в урочистостях відкриття „Союзівки"

Дві тисячі осіб з різних місцевостей багатьох стейтів взяло участь в посвяченні й формальному відкритті Союзівки, що п. Д. Галичин в своєму святочному слові назвав „історичним моментом встановлення шматка вільної України на гостинній американській землі". Посвячення й відкриття Союзівки відбулося при вимріяній погоді впродовж суботи й неділі, 4 і 5-го липня. Союзівка положена при вступі в гори Кетскил біля містечка Кергонксон в Ню-йоркському стейті. Впродовж суботи й неділі зупинилось на окремо приготованих для тієї цілі майданах Союзівки 12 автобусів (з Ню Йорку, Джерзі Сіті, Бейону, Перт Амбой та низки інших місцевостей) і кілька соток автомобілів з реєстраційними таблицями стейтів Ню Йорк, Ню Джерзі, Конектикат, Пенсилвенія, Ровд Айленд, Массачуссетс, Іллиной, Мериленд, Південна Каролайна, Мішіґен та ніших. Найбільший відсоток відвідувачів і ґостей творили давно прибулі іміґранти, але була теж велика кількість тут народженої ґенерації та новоприбулих.

ВРОЧИСТІСТЬ ПОСВЯЧЕННЯ

Акту посвячення Союзівки довершив Всч. о. декан Володимир Лотович, єдиний парох Джерзі Сіті, Н. Дж. міста осідку головного уряду Українського Народного Союзу. Посвячення почалось Молебнем в суботу о год. 1-шій вполудне, відправленим о. Лотовичем під вільним небом біля головного будинку Союзівки. Опісля відбувся сам акт посвячення. Співав хоровий гурток, зорганізований із працівників головної канцелярії УНС та В-ва „Свобода", під диригентурою п. Євгена Крука. На закінчення цієї релігійної врочистости о. Лотович виголосив коротку промову, в якій м. ін. говорив: „При Божій допомозі та старанням великої громади членства УНС довершуємо сьогодні посвячення й відкриття нового спільного здобутку українців на вільній американській землі... На моїх очах росло й розвивалось це життя в цій країні. Виростали Храми Божі, росли народні доми, закладались і розвивались наші інституції й організації... До цих здобутків прилучається сьогодні ще один, Союзівка. Як Бог допоможе здійснити всі пляни, пов'язані з цією оселею, то в ній знайдуть відпочинок ті, що їм за громадською працею посивів їхній волос і втомились їхні руки, і в ній знайде наша молодь не тільки культурну розваґу, але й можливість краще приготовитись до перебрання й збагачення новими вартостями великої спадщини своїх батьків... Добре сталося, що цю оселю посвячується та відкривається її з Богом. З Богом почали — з Богом і продовжуйте, а Господь благословитиме ваше діло..." Многолітствієм для УНСоюзу й його членства, для всіх американських українців і для многострадального українського народу та для гостинної Америки, піднесеним о. Лотовичем та відспіваним хором, закінчено урочистий акт посвячення Союзівки. Наступного дня, в неділю 5-го липня, о. Лотович відправив на тому самому місці полеву Службу Божу та знову виголосив коротку проповідь, порівнюючи Україну до оздоровленого Христом хворого. Як віра оздоровила того хворого, так віра українського народу допоможе визволити Україну. Під час Служби Божої співав хор.

Д. ГАЛИЧИН І Д. КАПІТУЛА ДОВЕРШИЛИ АКТ ВІДКРИТТЯ СОЮЗІВКИ

Безпосередньо після посвячення Союзівки та многоліттствій, почався акт формального її відкриття. Його започаткував найстарший піонер Українського Народного Союзу, колишній його голова й тепер вже довголітній голова Контрольної Комісії УНС, Дмитро Капітула, підносячи на високий машт перед головним будинком, т. зв. Гостинницею, зоряний американський та синьо - жовтий український прапори, під звуки співаним хором і публікою американського й українського національних гимнів. Самого акту відкриття довершив голова УНС Дмитро Галичин, в приявності заступника голови УНС Йосипа Лисогора, головного секретаря УНС Григорія Германа, головного касира УНС Романа Слободяна, редактора „Свободи" д-ра Луки Мишуги, головних контролерів Дмитра Капітули й д-ра Амброзія Кібзея та головних радних Дмитра Шмаґали, Петра Кучми й Володимира Дідика. „Здійснилися мрії патріотичного членства УНСоюзу, — говорив п. Галичин у своєму святочному слові, — які 28 років тому рішили придбати сиротинець-захист". Здійснились ті мрії — говорив він — в далеко імпозантнішій формі та з далеко більшими й ширшими завданнями та можливостями, ніж це тоді пляновано. Союзівка — це не тільки велика посілість та новий матеріяльний здобуток, але вона має перетворитися в нову нашу кузню духово-моральних вартостей та в школу національного виховання нашого молодого покоління. В тому часі, як світ роздертий надвоє залізною заслоною, український нарід по обидвох боках тієї заслони продовжує змагання до тієї самої великої мети: відбудови вільної, незалежної Української Держави, хоча робить це відмінними засобами й методами. Наші брати по той бік залізної заслони змагають до тієї мети затяжною боротьбою на всіх ділянках життя, вистелюючи шлях того змагання своїми й ворожими трупами та поливаючи його своєю й ворожою кров'ю. Ми, на вільній і гостинній американській землі не потребуємо приносити тих найвищих жертв, бо в цьому змаганні, чи радше в нашій допомозі тим змаганням українського народу, ми не тільки не маємо жадних перешкод, але й завжди можемо розраховувати на підтримку волелюбної Америки. Теж і Союзівка повинна відігравати в цих змаганнях відповідну ролю й вона її напевно відіграє, якщо ми, спільними зусиллями й спільними пожертвами, допоможемо перетворити цю оселю в справжній шматок вільної України на гостинній американській землі. Закликом до такої допомоги й підтримки закінчив голова УНС свою промову, довершуючи нею акт формального відкриття Союзівки. Наче відгомін його останніх слів, залунав відспіваний хором гимн американських українців: „Далека Ти - а близька нам, кохана Вітчино!.."



ГОСТИННИЦЯ В СОЮЗІВЦІ

ПРИЙНЯТТЯ, ПРОМОВИ ПРИВІТИ...

Дальші врочистості, зв'язані з відкриттям Союзівки, продовжувались під час прийняття - обіду в суботу й неділю. З привітом виступив наперед від іншої братерсько-запомогової організації, головний секретар Українського Робітничого Союзу, п. Теодор Миник, який прибув на відкриття Союзівки в товаристві головного касира УРС п. Едварда Попіля та співредактора „Народної Волі" п. Дмитра Корбутяка. П. Миник, згадуючи, що теж репрезентована ним організація УРСоюз, зв'язана з подібною оселею в Глен Спей, щиро вітав УНСоюз з відкриттям оселі, підкреслюючи, що американські українці, не зважаючи на свою організаційну зрізничкованість, можуть тільки спільно добиватись нових успіхів, або спільно падати. „Я репрезентую Український Робітничий Союз і тепер, приглядаючись Союзівці, я певний, що моїх кількадесять долярів, які я, як член Українського Народного Союзу, зложив перед роками на захист - сиротинець цієї організації, не пропали" — говорив п. Миник під оплески приявних.

Патріотичну промову - привіт від Українського Конґресового Комітету виголосив адв. Михайло Пізнак, а від Злученого Українського Американського Допомогового Комітету склав привіт адв. Родик. Від зорганізованого жіноцтва складали привіти п-ні С. Галичин та п-ні Катерина Пелешок. П-ні Пелешок, вітаючи „найстаршу загальну американсько - українську організацію" УНС, від „найстаршої жіночої української організації в Америці", Союзу Українок Америки, висловила переконання, що „в Союзівці все в порядку, бо не забули віддати слово представниці жіноцтва, про яке, звичайно, забувають".

Глибоко схвилювали слухачів слова найстаршого і заслуженого піонера УНСоюзу, головного контролера п. Дмитра Капітули. Він висловив насамперед свою радість, що дожив того часу, щоб бути учасником великого торжества — посвячення й відкриття окремої оселі УНСоюзу. „Я не промовець — говорив він — але хочу висловити свою впевненість, що так, як Український Народний Союз послідовно здійснює свої цілі, так, як він здійснив тепер свій задум із Союзівкою, так і український нарід здійснить свої ідеали, зокрема найперший з них — відбудову незалежної Української Держави".

Д-р Л. Мишуга, редактор „Свободи" нав'язав свою промову до Свята Незалежности, що його в тому дні обходив американський нарід та з яким

(Закінчення на стор. 4-тій)

ХОР, СОЛІСТИ Й ТАНЦЮРИСТИ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ В МИСТЕЦЬКІЙ ПРОГРАМІ ВІДКРИТТЯ СОЮЗІВКИ

В програму святочного відкриття Союзівки, крім посвячення та самих формальностей відкриття, прийнять, промов і провітів, входили теж мистецькі виступи хору, солістів і танцюристів.

Насамперед виступав хор, співацький гурток працівників УНС і „Свободи", під диригентурою п. Євгена Крука, що безпосередньо після підвнесення прапорів та святочного слова п. Д. Галичина, відспівав з балькону Гостинниці, головного будинку в Союзівці, пісні „І по той бік гора", „Стелися барвінку", „Крилець, крилець", та птичий хор із сопрановим сольом п. Меланії Мілянович.

Із сольовими концертами в суботу й неділю виступали: П-ні Ольга Лепкова-Ястремська, мецо-сопран, що відспівала: арію Одарки з опери Вахнянина „Купало", Богуславського „Чи ти, ненько, чула", Стеценка „Вечірню пісню" та Чишка „Чом, чом не прийшов".

П-ні Марія Полиняк-Лисогір, сопран, виконала: „Ой не ходи Грицю", „Через річку", „Як я собі заспіваю", „Як їхалам з Гамерики" — всі Гайворонського; „Утоптала стежечку" Углицького, „Хусточко моя" Єдлічка та „Соловейка" Заремби.

П. Лев Рейнарович відспівав: арію Остапа з опери Лисенка „Тарас Бульба", Лисенка „Гетьмани" і „Ой, Дніпре", Січинського „Верховину", Січинського „В'язанку народних пісень" та Фоменка „В місяці липні".

Усім солістам акомпаніювала на фортепіяні п. Ольга Дмитрів. Публіка довгими оплесками змушувала артистів до наддатків.

Українські танцюристи, старші під проводом п. Володимира Бакада" й молодші під проводом п-ні Ніни Бакад, відтанцювали: „козачок", „женці", „чумак", „коломийка", „гопак - колом", „гони - вітер", „запорозький герць" та „аркан".

Впродовж цілого часу в Союзівці розносились теж передавані голосниками українські пісні й мелодії, а ред. Л. Лепкий поінформував публіку, що всі грамофонні платівки тих пісень віддала Союзівці до розпорядження для вигоди публіки фірма „Арка" з Ню Йорку.

ВІДБУВСЯ З'ЇЗД ПЕРЕМИШЛЯКІВ

Ню Йорк. — Тут відбувся в дні 4 липня ц. р. в готелі Бревурт з'зд колишніх професорів та учнів середніх шкіл м. Перемишля. З'їзд був запланований і переведений при участі трьох живучих генерацій колишніх учнів та учениць перемиських гімназій. На з'їзд прибуло 180 учасників з різних місцевостей ЗДА і то однаково з нової як і старої іміграції. З'їзд почався в год. 9:30 рано Службою Божою та Панахидою в Церкві св. Юра за померлих та поляглих к. учнів українських гімназій в Перемишлі.

З'їзд відкрив в год. 11:30 голова Ініціятивного Комітету інж. Орест Семчишин та покликав до почесної Президії присутніх на залі б. професорів гімназії в Перемишлі: Богдана Загайкевича, М. Кульчицьку, Т. Ростковича, Т. Ставничого та найстаршого учня інж. Волосенка. Крім того між сеньйорами перемиських гімназій ми бачили п. Олену Лотоцьку, ред. Р. Купчинського, д-р Пелеховича з Шікаґо та ін. Організаційно проводив з'їздом покликаний головою товстмастер д-р В. Пушкар з Филаделфії.

З'їзд вітав представник Українського Конґресового Комітету д-р Лужницький, який підкреслював значення Перемишля та всього Надсяння і Лемківщини в історії українського народу і вказував на

(Закінчення на стор. 4-тій)

АМЕРИКАНСЬКО-КОРЕЙСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ ВСЕ ЩЕ БЕЗ РЕЗУЛЬТАТУ

Сеул, Корея. — Спеціяльний висланник президента Айзенгавера, асистент державного секретаря для далеко-східніх справ Волтер С. Робертсон, відбув вчора чергові наради з південно-корейським президентом Сингманом Рі в справі корейських застережень та опозиції до устійнених вже альянтсько-комуністичних умов перемир'я, й цим разом не повідомлено про будь-який конкретний результат тих нарад. Південна Корея не відступає від своєї опозиції щодо перемир'я та ставить низку передумов, від яких узалежнює свою згоду на таке перемир'я. В поінформованих колах вважають, що південно-корейський уряд обстоює головно своє домагання, щоб альянти продовжували війну за звільнення цілої Кореї від комуністів, якщо б плянована договором про перемир'я політична конференція не потрапила впродовж трьох місяців після підписання перемир'я винести відповідне рішення щодо об'єднання Кореї. Вчора, рівночасно з нарадами Робертсона з президентом Рі, відбулися теж наради команданта альянтських наземних збройних сил в Кореї, ген. Тейлора, з командантом південно-корейської армії, але не відомо, чи між цими двома нарадами був який зв'язок. Тимчасом пекінська радіовисильня, головний засіб комуністичної пропаґанди в Азії, гостро заатакувала американців за їх переговори з президентом Рі та, зокрема будь-які американські обіцянки дальшої військової допомоги для корейців. Комуністи рівночасно закликають альянтів „поробити всі заходи", щоб не допустити до „звільнення решти північно-корейських та китайських полонених", яке мав би — згідно з комуністичними інформаціями — плянувати президент Рі, в порозумінні з Чян Кай-ші. В альянтських колах звернули увагу, що комуністи в своїй пропаґанді вже не вимагають поновного інтернування всіх 27,000 антикомуністичних північно-корейських полонених, звільнених минулого місяця з таборів з наказу президента Рі. З цього робиться висновок, що ця справа вже не була б перешкодою для підпису перемир'я, якщо б американцям пощастило перемогти південно-корейську опозицію до нього.

Сен. Ноленд виправдує становище президента Рі

Вашинґтон. — Сенатор Вільям К. Ноленд з Каліфорнії, діючий лідер республіканської більшости в Сенаті, заявив вчора, що як би він був південно - корейським президентом, то він так само, як і президент Рі, не погодився б на перемир'я без об'єднання Кореї. Сенатор Ноленд критикував при цій нагоді уряд президента Трумана й теперішній республіканський уряд президента Айзенгавера за те, що вони в своїх заходах в справі перемир'я в Кореї не інформувались належно з урядом Південної Кореї. Промовляючи в рямках телевізійної програми Нейшинел Бродкестинг Компані, сен. Ноленд заявив, що він „не вірить в можливість вільної Кореї без об'єднання", та що „поділена Корея буде комуністична Корея". Він теж висловив свою рішучу опозицію проти будь-якого вжиття сили на те, щоб заставити Південну Корею прийняти теперішні, устійнені вже з комуністами, умови про перемир'я.

Комуністи в Румунії змушені збільшити харчові пайки

Відень, Австрія. — Комуністичний уряд в Румунії оприлюднив, що вжито заходів для збільшення харчевих пайків на хліб, муку, ярини, товщі і цукор. Цукор ніби має бути допущений на вільний базар. Харчева скрута у Румунії, яка була завжди одною із найбагатших країн на харчі (головно румунська кукурудза, мука ітд.), дійшла до того ступня, що фунт товщу для кухні (отже навіть не першорядного масла) коштує на чорному ринкові стільки, що робітник дістає за свою дво-денну працю. Обурення мешканців румунських міст, які відходять з порожніми руками після багато-годинного очікування в довгих чергах, налякало комуністичну владу, що в Румунії може дійти до таких самих заворушень, як вони були в Сх. Німеччині та деяких містах Чехії.

У Болгарії залеґалізували невільничу працю

Відень, Австрія. — Відомості з Болгарії кажуть про проголошення болгарською комуністичною владою закону про „скріплення праці у підприємствах і публічних заведеннях". Робітник, який покине працю без згоди і дозволу свого працедавця, чи учень, що покине професійну школу, буде караний в'язницею до 4-ох місяців, або ув'язненням в таборах праці. Учнів, що самовільно покинуть фахові школи, будуть виключати з усіх шкіл Болгарії і каратимуть таборами праці та грошовими карами, щоб звернути державі кошти їх попереднього навчання.

ЗДА ПЛЯНУЮТЬ НОВУ ПСИХОЛОГІЧНУ ОФЕНЗИВУ ПРОТИ СОВЄТІВ В НІМЕЧЧИНІ

Бонн, Німеччина. Американські чинники в Зах. Німеччині дістали доручення з Вашинґтону виготовити мерщій плян, як повести психологічну офензиву проти Совєтів у Східній Німеччині. Пропозиції американців із Німеччини мають стати одним із предметів нарад конференції трьох міністрів закордонних справ, що має розпочатись у Вашинґтоні 10-го ц. м. Як один із засобів цієї психологічної офензиви існує проєкт вислати Східньому Берлінові, чи взагалі східній частині Німеччини, що перебуває під совєтською окупацією, харчеві припаси, як масло, м'ясо, мука, сушений горох ітд., яких під Совєтами вічно бракує. Гадають, що така харчева допомога американців німцям поставила б у дуже клопітливе положення Совєтів, що самі своїм управлінням довели до голоду, та що воно скріпило б позиції канцлера Аденауера, який вірно і твердо стоїть за тісним союзом Німеччини із Заходом. Водночас підносяться голоси, що було б наївністю думати, що Совєти дозволять Америці посилати харчі в їхню зону. На це знову таки існує відповідь, що коли б Совєти здержали такі харчеві посилки, то ще більше втратили б в очах німецького населення і всього світу, бо дали б ще один доказ, що задля престижу і політичних причин вони готові виморити населення голодом.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЄДИНИЙ РЯТУНОК

В очах деяких американських журналістів можна скоро стати „розумним політиком" і „великої мірки дипломатом". Для цього не треба багато. Треба тільки голосити, що якраз тепер для Америки найкраща і найдогідніша пора почати переговорювати з Кремлем. Хто одначе думає інакше, того ті журналісти вже не зараховують, як бувало, до „фашистів", а тільки до заскорузлих „націоналістів-реакціонерів", що то в своїм націоналістичнім засліпленні працюють „проти інтересів Америки".

Як пригадати собі, що ті журналісти писали в минулому, завважимо, що для них ніколи не було таких обставин, які не були б догідні для переговорів з Москвою, не зважаючи на всі кремлівські крутійства і цинічні ламання договорів, заключених з демократичними потугами. Вина за те спадала звичайно на Америку. Тому саме так приємно було й є читати час від часу те, що пише про ці справи Стерлінґ Норт, обговорюючи книжки про „Росію", що з'являються на книжковім ринку. А приємно тому, що від його критики завжди віє свіжим подувом і надією, що Захід таки не дасть себе заколисати до сну наївними мрійниками, що ще далі щиро вірять, що з Кремлем можна дійти до порозуміння в справі світового замирення, ні теж не дасть себе баламутити комуністичною „мировою" пропаґандою, яка тепер вживає нових хитрощів, щоб звести разом Маленкова, Айзенгавера та Черчила, ніби — ради миру в світі.

„Сьогодні найбільш небезпечним мітом закордоном є фантастична надія, що нова російська влада з Маленковим, Берією та Молотовом є щира у відношенні до їхньої „мирової офензиви", чи що комунізм по трьох з половиною кривавих десятиріччях почне мирно перемінюватись на демократів", пише Норт. З трьох найновіших авторів про „Росію" ще тільки навернений польський комуніст Ісаак Дойчер (Russia what next) підтримує таку фантазію. Два другі, Роберт Маґідоф (The Kremlin vs. the People) та Дінко Томастіч (The Impact of Russian Culture on Soviet Communism) є іншої думки. Вони доказують, що совєтська система, якщо хоче далі існувати, мусить вживати терору та лякати своїх підданих війною, що її готовлять З'єдинені Держави. Маґідоф, що був в Совєтах 12 років американським кореспондентом, доказує, що „неможливо робити бизнес з росіянами", так, як неможливо було робити „бизнес з Гітлером". Томастіч знов доказує, що комунізм використовує те, що було найгірше в Росії, де „нарід традиційно й майже щасливо піддавався владі тиранів". Він теж стверджує, що забере ще дуже й дуже багато часу, заки Росія зрозуміє значення слова „демократія". Страх, зосередженість на самому собі, ізоляція, агресія, садизм і мазохізм — лежать глибоко в культурі російського народу, пише Томастіч.

Стерлінґ Норт, давши критичний огляд тих трьох нових книжок про Росію, пише таке:

„Начитавшись впродовж 25 років багато дечого на цю тему, рецензентові здається, що ніщо інше, а тільки програ в війні, або розторощуюча контрреволюція могли б припинити комуністичну агресію та її божевільний плян на панування над цілим світом . . . тоталітаризм мусить іти вперед, або падати".

Остерігаючи американців та вільний світ, щоб не дати себе задурити перемир'ям в Кореї, Стерлінґ Норт кінчить свої завваги ось так:

„Не пора тепер давати волю мрійливості, покурюючи люльку, поменшати наші збройні сили та сваритись з нашими союзниками. Від часу, як варвари заняли Рим, цивілізація не переживала чорнішої години".

Подібні слова ми вже не раз чули від цього рецензента, який намагається уже довгий час вбити в голови добряг-американців, що єдиний рятунок для вільного світу і цілої цивілізації, це — знищення Кремлю. До такого заключення довели його 25-літні студії та досліди над Росією.

Ми, українці, можемо те саме ствердити просто з досвіду, з того, що сталося і що діється з українським народом під комуністично-московською окупацією.

ПІДОЗРІЛІ НАРАДИ В МОСКВІ

Кремль покликав на наради до Москви своїх амбасадорів з Вашингтону, Лондону й Парижу та своїх представників з Німеччини. Того роду наради не були б нічим надвичайним в будь - якій із західніх держав, бо там вони є дипломатичною рутиною, але вони насувають всілякі здогади й спекуляції, як їх скликає Кремль, тим більше, як ці наради сходяться з важливими міжнародними подіями. В західніх колах роблять такі припущення й здогади відносно тих нарад:

Маленков доконче потребував зустрічі й конференції „чотирьох великих", щоб піднести свій престиж та здобути перевагу у внутрішній боротьбі за владу, до якої претендують ще Берія й Молотов. В тих цілях йому пощастило використати британського прем'єра Черчила, який, після розмови з совєтським амбасадором, таку конференцію запропонував, але в цьому перешкодив президент Айзенгавер, що від неї відмовився, пропонуючи, натомість, зустріч голов урядів трьох західніх великодержав на Бермудах. Це вже була поразка для Маленкова, але він міг мати надію, що з конференції на Бермудах може виникнути для нього якась позитивна розв'язка, включно з можливістю потрібної йому конференції „чотирьох великих". Тимчасом, теж і зустріч на Бермудах „з незалежних причин" відложено на необмежений час і тепер вже тільки відбудеться конференція міністрів закордонних справ трьох західніх великодержав, які можуть тільки погодити деякі справи на конференцію на Бермудах, але не можуть в будь - який спосіб зобов'язатись щодо конференції чотирьох. Крім того, конференція міністрів відбудеться у Вашинґтоні, дуже обережному на всілякі совєтські трюки.

Друга справа, що турбує Кремль, це справа перемир'я в Кореї. Кремль і зокрема Маленков, потребують перемир'я в Кореї, щоб коштом Америки й альянтів скріпити свій престиж внутрі й закордоном та щоб мати більш вільну руку для консолідації своєї влади після смерти Сталіна. Перемир'я вже було, можна б сказати, за вуглом, але справу поплутав південно-корейський президент Синґман Рі. Тепер вже немає виглядів на те, щоб в Кореї прийшло до такого перемир'я, яке могло б скріпити авторитет та сконсолідувати владу наступників Сталіна в Кремлі.

Третя справа — це заворушення в Німеччині та в інших сателітських країнах. Досі совєтська секретна поліція була від того, що такі заворушення передбачувати та використовувати їх найвище на те, щоб позбуватись своїх дійсних і потенціяльних ворогів. Тепер, виходило б, такі події вже вихопились з-під контролі керованої Берією поліції.

Все це відірвані факти, але взяті разом, вони становлять певну цілість і доказують, що тріюмвірат в Кремлі, створений після смерти Сталіна, це вже не те, що диктатура одного деспота. Раніше або пізніше, в обставинах совєтської системи мусить прийти або до нових скритовбивств та чисток, і виникнення нового абсолютного диктатора, або до дальших бунтів, ревлюцій і заворушень. Одне й друге може бути кінцем совєтської системи. Москва потребує часу й віддиху ,щоб могти полагодити внутрішні справи та сконсолідувати свою владу, заки може зробити черговий крок в міжнародній політиці, або навпаки, потребує рішучих кроків в міжнародній політиці ,щоб могти досягнути свої внутрішні цілі. Так, чи інакше, Кремль потребує акції й скликані наради в Москві можуть бути справжньою воєнною радою.

Для звичайного спостерігача виникає питаня: що зроблять західні альянти, щоб використати непевне положення в Кремлі, пригожу міжнародну ситуацію й зокрема сильно збільшеного й поширюваного активного спротиву проти Кремля між поневоленими народами? Теперішні події у Вашинґтоні, Лондоні й Парижі не дають багато надій, що така ситуація буде належно використана. Найближчі дні або тижні можуть цю думку потвердити, або заперечити.

Я. Падох

ЗА СИЛУ ТІЛА І ДУХА

Коли малий жовтодзюб-новак закінчив свій перший щабель пластування й йому вперше чіпляють на грудях лілейку переплетену тризубом, він складає приречення на пластовий кодекс обов'язку й чести. У поетичних словах приречення він м. ін. зобов'язується „плекати силу і тіла й ума".

Це свідомо зійшлися разом ці дві сили. Були вони дуже на потребу нашій молоді в час, коли основник Пласту, др Ол. Тисовський, укладав це приречення. Був це час перелому, коли українська молодь, подібно як молодь усього Заходу, стала виходити із закурених димом негаснучих цигарок і часом найскрайніших теорій кімнат, на сонце і вітер, на спортові майдани і карпатські верхи. Це в той час мандрував Підгір'ям і Верховиною Іван Франко й залишив нам прегарну поетичну хроніку своєї мандрівки. Це в той час прослідкували круті, витоптані медведями, карпатські стежки майбутні герої Маківки. Усвідомлена в час, майже в останній час, вага сили не лише інтелекту, але й тіла, допомогла відродити першу після століть збройну силу українську, а згодом, здавалося вже задавлену державність.

Ці обі, гармонійно поєднані, сили й сьогодні в нас на потребу,велику потребу. Останнє десятиліття як не можна краще навчило нас, що фізична сила навіть у, здавалось би, архикультурному й цівілізованому 20 сторіччю ,часто вирішує найосновніше питаня: фізичної екзистенції одиниць, родин і нації. Скільки з нас завдячує життя своє і своїх дітей, єдність родин, побут у світі свободи своїй фізичній, власне фізичній, тугости. А є й народи (Фінляндія), які їй передусім завдячують своє існування. Скільки наших земляків загинуло і скільки родин розбилося саме через фізичну слабкість, яку так віщо проклинав великий поет і воїн Ольжич: „Прокляття моїй плоті, що слабша за мій дух".

Плеканню сили плоті і духа, гарту тіла й ума, присвячені наші пластові табори, які з самим приходом вакацій, за одну ніч, виростають, як гриби після дощу, по всім закуткам нашої еміґраційної України.

Ось розгорнім розклад занять одного з таборів. Руханка, спорт, мандрівництво, теренові гри і плавання під ясним гірським сонцем, з запахом топленої живиці в сосновому лісі, серед якого розложився табір, та хрустальним верховинним повітрям — це щоденна програма пластового плекання тіла. Вона ведена досвідченими таборовими вовками — старшими пластунами, під наглядом пластунів-сеньйорів, що є не тільки пластунами, але й батьками, які знають потреби й спроможності дітей і молоді кожного віку. Місячний побут в такому таборі, впевнює лікар-невідхильний член таборової управи, часто має рішальний вплив на здоров'я і фізичний розвиток молодої людини на її ціле життя.

Рідна історія, географія, культура навчані типово — пластовим способом — гутірками при вечірній варті, це пластове плекання інтелекту й те національне виховання, яке має зв'язати нашу молодь з далекою, рідною Україною.

Піонерка, табірництво, рятівництво, сигналізація, слідження і чимало ін. занять, мають дати молодій людині практичний змисл і вмілість зарадности в кожний час, зокрема ж, коли вона буде здана тільки на власні сили.

Впоряд, щоденні накази й слідкування за їх виконанням, особливі доручення підбирані індивідуально для кожного учасника табору, мають виробити в нім внутрішню дисципліну і твердість духа, яка в цілому дальшому житті дозволить йому переборювати й найважчі перепони з погідним усміхом на лиці й із здецидованістю машини. „Усміхнися", це не тільки пластовий клич, але символ пластової постави до життя і його трудів.

Пильна духовна опіка пластових духовників обох українських віровизнань — постійних учасників таборового проводу, поглиблює духове життя молоді й наближує її свіжі душі до Бога, якого так легко відчути серед гірської природи. „Бог є тут" таємно й побожно розходяться по темному борі слова пластового „надобраніч". Повірте, Він мешкає в кожному пластовому таборі серед своїх дітей, й Його знайдете під кожним зеленим шатром пластового юнака. Вірність Богові й вірність Батьківщині — це ж перші і начальні обов'язки пластуна. Історична доля України поділила її жителів віровизнанево й Вища Сила рішатиме про те, чи той стан залишиться незмінним. А Пласт, вибравши шлях національної єдности, скріплює її всесторонньою льояльністю та толеранцією ,бо ж каже пластовий закон: пластун є братом пластунові і приятелем других. В наш час нетерпимости й групової виключности дух пластового братерства й терпимости має особливе, можна сказати, історичне завдання. Пройнятися ним так глибоко, щоб не були можливі ніякі відхилення, понести в громаду й шцщити як непорушний громадський закон, як невідхильну передумову нашої ясної долі — вчиться пластова молодь в своїх таборах — рідких сьогодні оазах нефальшованої толеранції й чесної соборности.

Кому дорогі ці прикмети духа й тіла і хто бажає защепити їх своїм дітям, хто серед мізерної еміґрантської метушні не загубив ясного привиду призначення нації, яке реалізується трудом нових, щораз кращих поколінь молоді, той не залишить в недалекий вже таборовий час своїх дітей в брудних, розпечених жаром бурах міста, де немає життя і зрілій людині, але вишле їх там, де жде на них голубість незадимленого неба й шляхетність пластового закону.

Никон Немиров

ЧИ НЕ СОВЄТСЬКА ПРОПАГАНДА?

Наголовна ілюстрація на обкладинці „Фармерського Квартальника" (The Farm Quarterly) на літо 1953 є образ жнив у СССР, на п'ятираменній червоній звізді і напис „Сільське господарство в Росії" (Farming in Russia). На сторінках 33-39 і 125-136 є стаття на цю тему Василя Котова, по імені і прізвищу гей-би тотожного із автором згаданої в „Свободі" (з 24 червня ц. р., ч. 136) статті „про істотні хиби в лекційній пропаганді дружби народів СССР на Станіславщині" в „Радянській Україні". На сторінці 39 є витяг з доповіді Маленкова на 19-му Конґресі Комуністичної Партії СССР в жовтні минулого року, що „підвищення врожаєвих прибутків є головним завданням сільського господарства". Текст статті переплітають ілюстрації: поворот колгоспників з поля домів, очевидно з червоним прапором і гармошкою. При цій ілюстрації зазначено: 2/3 продукції російського селянина іде на державу, 1/3 розділюється поміж колгоспних працівників. Зразки договору машино-тракторної станції з колгоспом, який за постачання машин мусить дати до ЛТС около 20% свого врожаю. Стахановка Джільбора Давидова. Пересічна видатність 4,500 фунтів молока в молочарні біля Москви. Телячі стайні біля Костроми. Усть - Каменогорська гребля на р. Іртиші. Бригада колгоспників на 60% з жінок при зграбуванні сіна в колгоспі Іска. Електричний трактор близько Києва. Нагороджені сталінською премією свиноговодниці Олександра Люскова з помічницями, „соціялістична героїня" Анна Іняшева. Громадка вівчарів при читанні газети в часі перекуски. Електричне стриження овець у колгоспі. Засів озимини російськими тракторами в молдавському колгоспі. Киргизький бригадир овечої фарми. Колгоспні лікарські ранні оглядини в лічниці. Пільні працівники в Казакстані грають і танцюють на полі в часі обідньої перекуски.

Котов зачинає своє оповідання про „колгосподарство в Росії" тим, що він залишив Київ тиждень перед його окупацією. Він утікав у Московщину разом з своєю матір'ю, боячись, щоб німці не позбавили його єдиного ока; другого ока він не мав. Пише теж про масову добровільну втечу населення України перед німцями, що не відповідає дійсності, бо добровільно втікали тільки комуністи. Пристанув він на роботі в колгоспі Воронив біля Кірова на Московщині І там він захоплюється обов'язково цим московським колгоспом, в якому працював аж до кінця війни. Після війни Котов добровольцем зголосився як робітник до відбудови України. Над робітниками на Україні був наставник московський комуніст, на якого всі гляділи як на чужинця; коли один з робітників назвав його з глузуванням „товариш", цього робітника на другий день не стало. В деяких радгоспах на Україні працювали жінки німецького походження з Югославії. Вони жили в жахливих життєвих умовинах, з приводу чого автор тішиться, що він щасливий тим, що він не є ворогом держави.

Згодом і автор прогрішився критичними заввагами щодо колгоспної господарки, про що негайно довідалися партійники; боячись наслідків як „ворог партії", він спасся втечею за кордон; якось без нагінки він разом з своїм товаришем Борисом прибув на рибальськім човні аж на Крит, де попросили вони азилю.

Вже три роки живе він „поза" СССР і тому кінець його статті не конче то гармонізується з цілістю. Але він виснює, що мужик таки не хоче революції, хоч немає приязні між колгоспними працівниками та їх наставниками. „В Росії великі лідери в Москві контролюють армію і поліцію безпеки. Революція могла б швидко прийти в Росії, якщо б прийшло до розриву поміж тими верховними лідерами і поділилася б льояльність армії і поліції безпеки; але революція з долини не може прийти, коли контроля поліції є цілка" — кінчить автор свою статтю.

Кінцеві завваги можна вважати за слушні, але ілюстрації і переборщений образ московського колгоспу Воронив таки може баламутити американських фармерів і вони готові думати, що колгоспи в СССР — це рай для совєтського сільського населення.

А. Чернецький

ВИШИНСЬКИЙ ЯК КОДИФІКАТОР

Світ знає Андрея Вишинського як міністра закордонних справ СССР, як її представника в Об'єднаних Націях, який постійно клав вето на всі постанови, не вигідні для большевиків. Чув ще дещо чужинний світ про Вишинського як генерального прокуратора большевицького правосуддя у всіх більших політичних процесах в СССР.

Та Вишинський є теж і кодифікатором та автором всього поліційного карного большевицького кодексу та процедури НКВД і МВД.

Вишинський не москаль і не пролетар і не член старої большевицької революційної гвардії Леніна.

Походить з польської буржуазної родини. В революції ніякої участи не брав. Для інтересу взяв маленьку посаду службовика в нафтовому центрі Баку і там втримував дружні зв'язки з грузинськими національними революціонерами, які боролись проти большевиків, причисляючи себе до меншовиків.

Жовтнева революція 1917 року і захоплення влади застала його в Баку як меншовика. Та коли большевики розгромили національну Грузію і грузинських соціялістів, Вишинський скоро, для інтересу, зрадив своїх грузинських приятелів і в 1921 р. вступив до большевицької партії. Щоб дістати професуру на правничому виділі московського вже большевицького університету написав в 1924 році „наукову" працю: „Історія соціяльних теорій" — твір без ніякої наукової вартости, а прямо компіляція для большевицької пропаґанди. Але до кар'єри це придалося.

Правда, карного большевицького кодексу Вишинський сам не створив, бо над цим працювали інші фахівці, але Вишинський тільки зредагував і оформив що найважніші, а саме 58 і 59 його параграфи.

Як „професор" большевицького права Вишинський вчив — а радше повторював большевицьку тезу, що совєтська держава, це держава робітників — пролетаріяту, та що влада цеї совєтської держави є найвище розвинена форма демократії, а в ній важні тільки інтереси держави, а не одиниць, поодиноких громадян робітників. Критика державної совєтської влади та її репрезентантів це великий, страшний і непростимий злочин супроти держави, народу і батьківщини. Намагання змінити та надати інші державні форми устрою, це державна зрада. Критика комуністичної партії, її програми та рішень ,це злочин, а критика комунізму та його науки зрада.

До тих „теорій" большевицького „права" і допасував А. Вишинський в остаточній редакції і большевицький поліційний карний кодекс та його процедуру.

Ось і „дефініція", яку дав Вишинський:

„В ім'я вищих інтересів безпеки держави, мусять мати політичні органи безпеки спеціяльні повновласті і то щодо судового слідства, так теж і щодо їх вислідів і постанов.

(Закінчення на стор. 4)

Вол. Дорошенко

МОЇ СПОГАДИ ПРО С. ПЕТЛЮРУ

(3)

Михайло Русов, старший син Олександра й Софії Русових, був студентом історично-філологічного відділу Харківського університету. Дуже здібний, спеціялізувався в етнології й студіював згодом у Ляйпціґу. Основник РУП і діяльний співробітник її органів, передовсім „Гасла". Загальний наш улюбленець („Міша"). Передчасно згорів в результаті тяжкої хвороби. Володимир Фідровський, жвавий юнак, член РУП. В 1905 році перейшов до так званої „Спілки". Кость Шаревський — у тому самому часі перейшов до есерів, не погоджуючись з перетворенням РУП на УСДРП.

— — — — — —

Я приятелював тоді головно з Сергієм Андрієвським, А. Кучерявенком і з Симоном Петлюрою, що теж працював як реґістратор.

Ми часто разом фотографувалися з знаряддями своєї праці — рулеткою й бамбусовою тростиною.

На жаль, усі ці знимки, разом із іншими, згоріли в Києві в 1918 р., коли большевики збомбардували будинок М. Грушевського. Виїжджаючи в серпні 1914 р.. зі Львова до Києва перед наступом москалів, я полишив усі свої фотографії у віллі Грушевського на вул. Понінського, де жив по його виїзді до Криворівні. Царські жандарми, роблячи трус у віллі в 1915 р.. забрали разом з речами Грушевського й мої фотографії, що правили для жандармів як зайвий доказ нельояльности професора, що він приятелює з такими ворогами Росії, як Вол. Дорошенко, А. Жук, М. Залізняк, тощо. Пролежали вони разом із речами Грушевського в Департаменті Поліції в Петербурзі аж до вибуху революції. Звернені Грушевському після революції Тимчасовим Російським Урядом поділили сумну долю прецінних збірок Грушевського.

Я дуже скоро заприязнився з Симоном. Це був дуже симпатичний русявий юнак, лагідної, може, навіть трохи сентиментальної вдачі. Обличчя його було опромінене внутрішнім сяйвом, а від усієї його постаті струмився якийсь наче флюїд, що вабив вас до нього. Петлюра не був красень, але притягав нас саме цим внутрішнім горінням. Він був красний саме цією душевною красою. І говорив він лагідно й рухи мав теж м'які, лагідні.

Згадуючи тепер, з перспективи минулих літ, свої зустрічі з Петлюрою, в різних моментах нашого національного життя, я можу повторити буквально все те, що пише про нього В. Приходько в згаданій вище статті. Загальне враження, яке у мене залишилося від цих небагатьох зустрічей і не стерлося до сьогодні — це привабливість С. Петлюри, як людини, чари його особистости. Побачення й розмови з ним ніколи не мали характеру якоїсь натягнутости. З ним почував себе чоловік зовсім вільно й легко. Правда, я бачився й розмовляв з ним, як із своїм товаришем і приятелем, коли ми стояли з ним, так би мовити, на одній нозі, коли він іще не піднісся понад нами. Але бачивши його вже й на вершині слави, серцем відчував, що вона його не зіпсувала.

Я не завважив у нього ані тіні вибуялої амбітности й зарозумілости, якими грішили деякі з моїх товаришів, особливо Вол. Винниченко й Микола Порш. Симон не виносився. Навпаки, мені за першої знайомости видалося, що він ніби відчуває свою інтелектуальну нижчість перед товаришами, студентами університету. І не тільки не дивився на нас „згори", а скорше, навпаки, „знизу", хоч інтелектуально він зовсім не стояв нижче від університантів і ніхто з нас не вважав себе під оглядом освіти вищим за нього. Але видно було, що йому дуже хотілося б дістатися на університет, та матеріяльні обставини стали тому на перешкоді.

Симон був тоді наче той євангельський юноша. І не дурно й кликали його євангельським Симоном, не тямлю вже, чи Симоном Золотом, чи Симоном Іоніним.

Але в цьому, назверх лагідному юнакові, таїлася й твердість духа й енергія чину, які ми могли подивляти в нього в пам'ятні роки визвольної боротьби. Вони й тоді виявлялися в його ході — бистрій та енерґійній.

— — — — — —

Приїхавши до Полтави, я оселився разом із Жигадлом у вдови Комличенкової, матері згаданих вище Павла й Олександри. Вона тримала в себе на мешканні, сказавши по - галицькому „на станції", учениць Єпархіяльного Жіночого Училища ,де вчилися доньки духовенства. Дівчата виїхали на ферії додому, а на їх місце спровадилися до Комличенчихи ми. Хата її стояла на затишній, обсадженій густо по обох боках деревами, Архиєрейській вулиці, недалеко від Кадетської левади, чи то пак „Кадетського пляцу", де відбувалися вправи учнів Кадетської Школи (корпусу). Цей плян був теж кругом обсаджений деревами. Вечорами й збирався наш гурт у нас на кватирі, або в саду Комличенків, або на згаданому пляцу, де приємно було теплої літньої ночі лежати горілиць на мураві, дивитися в-зоряне небо й мріяти.

Розмови й дискусії на різні теми переплiталися у нас жартами, сміхами й співами. Українці гарні співаки, а полтавські семінаристи славилися на ціле місто своїми голосами. Вечорами тихі полтавські вулиці оживали від співів. В околицях Архиєрейської й Манастирської улиць лунав спів семінаристів, а на передмістях, аж до Ворскло — міщан. У вільний час улаштовували ми прогульки — пішки на Шведську могилу, де спочивали союзники Мазепи, або човнами по Ворсклі, щоб, приставши на якомусь мальовничому березі, варити традиційну „кашу", властиво куліш. Незабутні часи, коли, здавалося, росли у нас крила, якими могли б огорнути ввесь світ!

Не пригадую вже, про що тоді ми говорили — розуміється, про Україну її визволення, РУП, студентські розрухи, що охопили в тому часі всі вищі школи в Росії,тощо. Мушу при цьому сказати, що Симон не був вузьким партійним фанатиком, який не бачить нічого поза своїм обмеженим світом. Він цікавився різними питаннями, а особливо новою українською літературною і на цю тему ми з ним нераз розмовляли. Особливо шанував і любив він Івана Франка. І любив співати його пісні. Я й досі пам'ятаю, з яким чуттям співав Петлюра своїм мелодійним голосом, — до речі, був він дуже гарним співаком, — Франкові лірики „Місяцю, князю", або „Не забудь, не забудь, юних днів, днів весни".

Ліричність була складовою частиною його м'якої вдачі, його людяної душі, що живо відгукувалася й на красу в природі й людських відносинах, і на людське горе та страждання.

Франко якраз друкував тоді в „Літературно - Науковому Віснику" свою повість „Перехресні стежки" що йшла в цьому дуже любленому журналі цілий рік, а вкінці вийшла окремою відбиткою (1900 р.).

Симон дуже захоплювався цією повістю й переклав її російською мовою, мріючи надрукувати переклад у котромусь з тодішніх російських поступових журналів, що охоче містили переклади Франкових оповідань. Але ані один із цих журналів — ні марксистські „Жизнь", де співробітничила в тому часі Леся Українка, та „Мир Божий", що згодом перехрестився на „Современний Мир", щоб і в наголовку не пахло релігією, ні народницьке „Русское Богатство", де великий вплив мав Вол. Короленко, ні ліберальний „Вестник Европы" не схотіли прийняти перекладу, покликуючися на ніби - то слабкість повісти. Їх просто не цікавило життя галицько-української інтеліґенції, яке видавалося їм занадто вузьким, провінціяльним. Так і нічого й не вийшло з заходів Покійного, як хвалився він мені пізніше.

Роман Савицький

УКРАЇНСЬКА СИМФОНІЧНА ОРКЕСТРА

Недавно оголошений хором „Думка" набір членів Української Симфонічної Оркестри є великим кроком вперед у змаганні за розбудову української культури серед нашої спільноти в Америці. Вже сама думка взятися за це діло є найбільш сміливою про це, що ініціятори хочуть в наших умовинах і свідчить іти ясно наміченою, хоч і не легкою дорогою до творення нових можливостей росту української музичної культури.

Було б недоцільним вже сьогодні заповідати, чи, як скоро і на якому мистецькому рівні вдасться зреалізувати Т-ву „Думка" намічене діло. А навіть я сказав би, що треба ініціяторам дати до диспозиції довгий час, заки творення такої складної справи перейде всі фази, від набору і селекції членів оркестри, через конечне окомплетування бракуючих інструментів, та певний час, потрібний до зіграння ансамблю, аж до виготовлення репертуару на відповідному мистецькому рівні. Це все, як також здобуття поважних фондів на всі конечні вступні праці — не є в нашому розумінні суттєвим, бо в американських умовинах є можливим до виконання.

Натомість те, що найважніше, вже сталося. Знайшовся хтось, хто зважився може вперше в житті американських українців кинути клич: „організуймо свою симфонічну оркестру". Та не тільки кинемо цей клич, а зразу приступлено до мерітум справи і тим поставлено наш загал вже мовби перед доконаним фактом. Ця рішучість децизії і готовість побороювати всякі передбачені і непередбачені перешкоди вже згори поставили справу на добрі ноги, а послідовність („Думка" все визначалася цією прикметою) в реалізації наміченої цілі і в здобуванні позиції за позицією розумом і холодним вирахуванням добрих стратегів повинна у висліді дати реальний „результат у виді кількадесяти добре зіграних членів Української Симфонічної Оркестри, виконуючої в сезоні 1954-55 низку власних концертів з добірною українською і неукраїнською програмою, під батутою своїх сталих, чи запрошених як гості, дириґентів.

І хоч такий образ наразі лиш усміхається до нас приманливо, як якась вимріяна візія майбутнього, то на здоровий розум беручи, він може бути дуже легко зреалізований, якщо українські установи і українські громадяни захотіли б стати його співтворцями.

Зайвим було б займатися у цій статті питанням про рішаючу ролю симфонічних оркестр у розвитку і поступі музичного мистецтва взагалі. Натомість незайвим буде представити значення власної симфонічної оркестри для української музичної культури тепер і в майбутньому.

Це питання треба розглядати під трьома кутами: 1. Пропаґанда, 2. Творчість, 3. Виконування.

Пропаґанда: Відколи українці стикаються безпосередньо із західним світом, відтоді проблема пропаґанди всіх наших політичних і культурних питань є все актуальною, але ще далеко не є успішно розв'язуваною. Особливо в питаннях української культури справа пропаґанди стоїть погано, бо 1) наші теперішні найвищі політичні чинники не звертають на це потрібної уваги і 2) майже всі дотеперішні спроби пропаґанди української, а зокрема музичної культури (з вимком капелі Кошиця) не сповнили свого завдання і не показали нашої музичної культури у повному, справжньому насвітленні з таких причин: брак координаційної, плянової акції в цьому напрямі, роздрібненість сил, короткотривалість деяких добрих ансамблів, перевага фолкльорної пропаґанди (народне мистецтво, бандуристи, танці), брак першорядного мішаного хору, брак зорганізованих камерних виконавців для плянового представлення цієї ділянки української музики і врешті брак власної симфонічної оркестри, як найбільш вимовного в сьогоднішньому музичному світі пропаґандивного чинника, що міг би неодин раз доказати американцям великий діапазон української музичної творчости. І коли ми сьогодні десятками і сотками промов, розмов і статтей, а також дрібних творів, сольових пісень і різних доривочних виступів пробуємо американцям відкрити очі на нашу справжню вартість, то все це є, здається, майже безуспішною витратою нашої енергії з тої простої причини, що жадного американця ми не переконаємо говореними, а навіть співаними в чужій мові словами, не переконаємо його дрібними творами, ані навіть найгарнішою нашою історичною думою, чи жартівливою піснею у виконанні найкращого Ансамблю Бандуристів, натомість можемо його легко переконати, ставляючи йому перед очі щось, що в його розумінні є вершком мистецьких досягнень, — а саме добру, власну оркестру, виконуючу повновартні українські твори і спроможну добре виконати кожний твір міжнародної симфонічної літератури. Це буде для чужинця факт, сильніший від соток томів друкованого слова, яке він мабуть і нерадо читає. Це буде факт, що промовить до американця - робітника, до американця - інтеліґента, до американця - музики і до американця - політика.

Творчість: Число українських творів для симфонічної оркестри порівнюючи невелике. Конкретно: коли б ми хотіли виконати всю, напр. чеську оркестрову літературу, то мусіли б присвятити на це — скажім, 50 симфонічних концертів, тоді, коли для виконання української симфонічної літератури вистарчило б вже і десять концертів. Де причина цієї великої різниці? Причина лежить в цьому, що українські композитори писали мало симфонічної музики, бо, не маючи своїх оркестр, не мали виглядів на виконання своїх творів. З нашої інструментальної літератури фортепіянова тому найбагатша, бо було мало скрипаків, а ще менше віолончелістів. Коли б сьогодні була до диспозиції власна симфонічна оркестра, то до двох-трьох років ми зможемо зауважити поважний ріст української симфонічної музики як чисельно, так і якостево. Коли ми хочемо серйозно думати про майбутнє української музики, то без росту симфонічної музики це сьогодні неможливе, а без існування власної оркестри розвиток симфонічної музики незвичайно трудний.

Виконування: Думаючи про майбутніх наших виконавців, чи про майбутність нашого виконування взагалі, мусимо мати на увазі таку розбудовану систему, яка була б в свій час готова включитися до міжнародного музичного, виконавчого життя. Такого стану без оркестрових дириґентів і без солістів, виступаючих свобідно з оркестрою, неможливо уявити. Кожний соліст, що сьогодні бажає і може починати міжнародну кар'єру, мусить мати в репертуарі найменше 8 до 10 добре ограних з оркестрою концертів. Так само дириґент, коли має станути перед пересічною хочби американською, чи европейською симфонічною оркестрою і коли хоче, щоб його ця оркестра запросила ще в майбутньому, а до того коли хоче „просадити" на своїх концертах якісь нові, незнані оркестрі, скажім, українські твори, такий дириґент мусить мати не лиш відповідний вишкіл, але також передусім добру рутину у веденні оркестри. Чи все це є легко доступне у нас без створення власної оркестри? Тут, в Америці до гри з оркестрою добиваються тільки нечисленні щасливці — дебютанти, що пройшли багато конкурсів, не маючи змоги передтим „заправитися" у грі з оркестрою так, як це було в консерваторіях у Празі, чи у Відні. Тут дириґенти мусять творити власні оркестри, коли хочуть вийти в світ, бо ніхто не дасть їм змоги набувати рутини. А оркестри в деяких гайскулах, колеґіях і університетах не є такі численні, щоб могли обслужити всіх бажаючих вчитися дириґувати. Чи можемо уявити собі ці величезні нагоди для наших мистців і доростаючих солістів, для наших, перебуваючих в Америці дириґентів і для евентуальних студентів дириґентури виступити час від часу з власного українського оркестрою, або дириґувати нею всій власний, індивідуально настудіований репертуар?!

Комусь може видаватись, що забагато сподівань і вимог до неіснуючої ще оркестри. У відповідь можна б сказати: Може досі не організовано власної оркестри якраз тому, що не було ясним, що саме має вона собою уявляти і до яких конкретних цілей має служити.

Ініціятиву Т-ва „Думка" український музичний світ вітає з найбільшою радістю, зв'язує з цим відважним кроком багато сподівань, головно для нашої загальної справи і при цій нагоді бажає ініціяторам, щоб їх новий задум увінчався повним успіхом на високому, гідному самій ідеї, мистецькому рівні.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

Шікаґо, Ілл.

В поклоні тіням замучених голодом.

Це вже друга з черги маніфестація американських українців в Шікаґо, що відбулася 21 червня ц. р. для вшанування пам'яті понад 6 мільйонів українців, замучених штучним голодом, викликаним большевицькою Москвою 20 років тому.

Перша маніфестація була зорганізована українцями Шікаґа 20 років тому при великому здвизі учасників — протестуючих.

Тоді то прийшло було до кривавих сутичок з комуністами, про що широко писала американська преса.

Друга наша маніфестація, про яку саме звітуємо, мала також величавий і поважний характер, бо в її організуванні взяли участь всі українські організації та установи Шікаґа, крім, очевидно, горстки збаламучених комуністами.

Підготовка

Підготовка до маніфестації тривала несповна місяць. Як сказано, в ній взяли менш чи більш активну участь всі діючі національні громадські та ідеологічні організації та установи. Хоч під час підготовки до цієї маніфестації не бійшлось без зайвих словних перепалок між деякими „середовищами" та без неточностей з боку тих, що обіцяли те, чого не могли виконати, то дякуючи взаємній поступливости та громадській воробленості, зокрема тих організацій, що об'єднані в Лізі українців американського походження, в самій маніфестації та в її підготові взяли участь давньо- і новоприбулі, і тут народжені й ті, що походять зі східніх чи західніх земель України, без огляду на віровизнання.

Арґумент, що над тінями замучених голодом червоним Кремлем не слід сперечатись задля „престіжевих", особистих чи інших другорядних справ, переміг. І тому наш загал у Шікаґо, знаючи про це все, так масово станув у маніфестаційні ряди. Обраховують, що в маніфестації взяло участь около 15 тисяч людей.

Отож в маніфестаційному поході бачили ми членів братських асекураційних організацій УНСоюзу, Провидіння і Робітничого Союзу, ветеранів українських Визвольних Змагань, парафіян українських церков всіх віровизнань, членів ООЧСУ, ДОБРУС-у, гетьманців, ОДВУ, членів юнацьких організацій (СУМА, Пласт, ОДУМ та шкільну молодь), членів АП АБН та ООЧСУ. Решту по- (Союз Українок Америки, Т-во Княгині св. Ольги, Українська Жіноча Допомогова Організація), Членів Самопомочі та інших організацій.

На покриття коштів маніфестації значна частина організацій склала грошові датки, за ініціятивою СУМА, АБН та ООЧСУ. Решта покрив прихід із пропам'ятних металевих відзнак та з синьо-жовтих кокардок. Всі українські радіогодини (а їх є в Шікаґо п'ять), повідомляли про маніфестацію впродовж 2-х тижнів. Священики говорили про неї у церквах. В день маніфестації були відслужені Панахиди за спокій душ, замучених голодом.

Перед самою маніфестацією відбулася пресова конференція для англомовної преси; всім американським та іншо-національним редакціям, телевізійним та радієвим станціям вислано відповідний пресовий матеріял. Роздано теж тисячі летючок, друкованих українською та англійською мовами. Сумівці день і ніч малювали транспаренти. Те саме робили теж члени ОДУМ-у. Частину транспарентів використано із маніфестації в Дітройті. Всю працю розділено між Президію маніфестації та окремі комісії.

Маніфестаційний похід.

Після відслуження панахид, год. 12.30 з подвір'я школи Шопена вирушив похід. На його чолі були американські й українські прапори, почесна сторожа американських ветеранів біля них, за ними президія маніфестаційного походу, далі члени різних організацій з транспарентами. Прапорів було коло 60 пар, транспарентів поверх 100. Похід укладали і дбали про його порядок впорядчики з проф. А. Антоновичем на чолі. В поході грала одна духова оркестра, а на такий великий похід було б побажане більше. За організаціями ішли члени всіх парафій Шікаґа. Похід замикали стрункі ряди Сумівців (-ок). СУМА і Пласт в однострях виглядали найкраще. Коли похід вийшов на вулицю — ввесь рух був на півтора години припинений. Одночасно по середмісті кружляла автоколона із 40 авт з відповідними транспарентами на автах, зорганізованих СУМ-ом й ОДУМ-ом.

Здивовані шікаґівці вилягли на пішоходи та з зацікавленням читали зміст транспарентів. По дорозі їм роздавали теж англомовні летючки.

ФРАҐМЕНТ З МАНІФЕСТАЦІЇ В ШІКАҐО З ПРИВОДУ 20-ЛІТТЯ ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ.



Конґресмен Ч. Керстен в товаристві президента Ліґи Американців Українського Походження Івана Дужанського та генерала Івана Омелянович-Павленка при президіяльнім столі в Гамболдт-парку, в дні 21. червня ц. р.
(Фото — Шонк)

Маніфестаційне віче.

Коли похід прибув до Гамболдт-Парку й уставився перед парковим павільйоном, Президія віча зайняла своє місце за столом, застеленим українськими килимами та вишиваним обрусом. За хвилину з'являється конґресмен стейту Висканзин, Чарлз Керстен. Голова Ліґи, п. Іван Дужанський, приятель п. Керстена, представляє йому членів Президії. Віче відкриває адвокат Роман Смук та коротко і речево з'ясовує ціль маніфестації. Пані Опихана співає Американський Гимн. З черги адв. Р. Смук представляє зібраним конґресмена Керстена. У відповідь довготривалі і бурхливі оплески. Перший промовляє конґресмен Ч. Керстен. Його промову часто перериваються бурхливі оплески. В пам'ять приявних врились особливо такі слова конґресмена: українська проблема більш небезпечна і більш розривна для червоного Кремлю, ніж атомова бомба. Кров борців за волю України та кров мільйонів замучених голодом не пропала марно. Україна при допомозі Заходу здобуде волю, здобуде державну незалежність. — Предсідник віча заявляє, що ця промова та ухвалені резолюції будуть заходами конґресмена, вписані в протоколи Конґресу. Цю знаменну промову слід би теж надрукувати в пресі українською мовою.

Опісля промовляв письменник п. Юрій Степовий. Ця промова, добре обдумана і добре виголошена, теж викликала часті й бурхливі оплески. Промовець в ній, між інш., підкреслив, що цей голод був актом продуманого до подробиць народовбивства, був актом національно-політичної жорстокої боротьби Москви проти України. Промовець стверджує це, як очевидець голоду. Вкінці п. Ю. Степовий рішуче нап'ятнував „старшого брата" — імперіялістичну Москву за поневолення України, а також засудив „презренних малоросів,", що й тепер ще помагають Москві в її нищівній роботі. Розповів теж цікавий епізод із розмови Сталіна з Черчилем, в якій Сталін одверто признався, що накинення примусової колективізації коштувало життя 10-ти мільйонів людей. Відповідні резолюції в двох мовах прочитали адв. В. Дідик та інж. В. Ростун. Ці резолюції віче прийняло стихійними оплесками та одноголосно ухвалило. Відспіванням українського національного гимну віче зазакінчилося в год. 4.45.

Кінцеві завваги.

Вдалий вислід маніфестації вказує на те, що хвилеве збайдужіння для громадських справ можна все ж таки переломити, коли український визвольний ідеал та доцільно-освідомну акцію серед американців поставити на перше місце, а інтереси „середовища" і „ґетт" — на другому.

Відрадним явищем є теж те, що в маніфестації масову участь взяла також наша давньо-осіла іміґрація та її діти. В поході бачили ми багато старших віком давніх іміґрантів, а між ними і 82-ню гетьманку п. Анастазію Бравн. Приклад цієї маніфестації показує, що і в інших справа можна й треба йти разом.

В шікаґовській англомовній пресі були довші й коротші згадки про нашу маніфестацію. Обширніших повідомлень в ній не було мабуть тому, що одночасно відбувалось кілька великих імпрез в Шікаґо, а також тому, що зв'язки української громади з цією пресою не є ще як слід наладнані. Цьому стоять на перешкоді, м. ін., протидії неприхильних нам впливів. Переломити ці впливи одне з наших найважніших завдань.

М. П.

ВІДГУКИ ДНЯ

З'ЇЗД ПЕРЕМИШЛЯКІВ

Перемишль — старий княжий город над Сяном, колись далеко від західньої границі, потім майже на границі, а тепер, покищо — за-границей.

Колись за моїх гімназійних часів Перемишль був містом Григорія Цеглинського, Теофіля Кормоша, Олексія Яреми, Дениса Коренця, Володимира Загайкевича і купця Івана Бориса.

А передовсім містом Єпископа Константина Чеховича — батька й опікуна молоді. Перемишль — місто каштанів, тому перемишляків „каштанами" називали.

Українська гімназія — одна з найбільших у Галичині, а учні — нічого собі братство; з усіх галицьких кутків, навіть з Буковини.

Багато було вигнанців з інших гімназій, тому був добрий хор, бо дир. Цеглинський приймав передовсім музикальних „хоровиків".

Був у гімназії „Освітній Кружок", де відбувалися реферати, і був таємний кружок, де учні читали Дрепера і вдавали, що не вірять у Бога.

Була „Сянова Чайка" — спортовий кружок, що дала неодного рекордиста, грала добре футбол і зганяла львівській „Україні" сон з очей.

Перемиські вчителі були назагал милі, приємно не добачували, а дир. Цеглинський переважно не бив „у шкіру".

Перемиські учні добре робили гімназійні страйки, добре танцювали вальса і мали чи не найкращого кравця — Левандовського (блюза, як ц. к. офіцера, штани „грецькі" — подібні до моряцьких). Львовяни цього не признавали, але їх Екгардт не був кращий...

Літом мав Перемишль чудові купелі в Сяні, зимою знамениті саночкові терени на... вулицях.

„Срібнолентий" рідко когось утопив, зате стрімкі вулиці були непевні: скривали за вуглами поліцийнтів, що чатували на саночкарів.

Ваштовою було як з нечі, але небезпечно. З'їздилося аж до Добромильської, а там і поліція, і вчителі, і часто сам пан директор.

Зате Татарською розкіш! По-під сам „Інститут для дівчат". А з вікон очі як зірки, як волошки і часом — лушпиння з горіхів. Прекрасно!...

Мав Перемишль багато українських інституцій, але дві були для мене найважніші: „Гімназійний Інститут для хлопців" і „Український Інститут для дівчат".

З дівочим інститутом жили учні в вічній незгоді, робили дівчатам різні пакості, але потайки майже ціла вища гімназія зітхала до інституток, а навіть дехто з „репетентів" четвертої кляси.

На цьому найкраще виходили гімназійні поети, бо любовний вірш коштував десять „андрутів".

Давала гімназія щороку концерт у честь Шевченка. Але про ці концерти нема що казати, бо вони були такі самі, як сьогодні — тут. Промова або й дві, хори, соля, декламації і прикінці „Ще не вмерла".

Тільки настрій був більше святковий...

Може тому, що ми були молоді, а може й тому, що шевченківські концерти були молодші...

Вісім років пробув я у Перемишлі, в отім малім, милім і достойнім місті.

Минулося, як усе минає...

А коли сьогодні приплющу очі, то бачу: Данилову башту, три хрести на високому горбі, Сян і далекі лісисті „Буди".

А в місті гімназію і два інститути.

І сонце, таке якесь ясне, як тільки може бути в очах хлопця, що не знає більшої журби, як „двійка" і „вона" — в вищій.

Минулося і забулося... З'їзд Перемишляків мені це знову нагадав!?...

Галактіон Чіпка.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ПОСВЯЧЕННЯ Й ВІДКРИТТЯ СОЮЗІВКИ

(Закінчення зі стор. 1-шої)

ми завжди зв'язуємо теж змагання до української незалежности. Союзівка — це ще один подарунок старшої генерації для її дітей на те, щоб вони мали свою хату та вчились в тій хаті своєї правди й вміли її обстоювати. Ми занесли в Кетскильські гори свою українську пісню, українське мистецтво й навіть український борщ, щоб вони служили одній великій меті, для якої ми живемо й працюємо: справі й правді української нації. Ми створили новий невеличкий український острівець серед широкого й приязного американського моря й можна мати впевненість, що цей острів виправдає покладані на нього надії.

Григорій Герман, головний секретар УНС, звернув увагу на красу природи, на чудові гори, які багатьом пригадають Рідний Край, на сонце та на великі можливості відпочинку й розваги в українській атмосфері Союзівки.

Роман Слободян, головний касир УНС, в своїй промові звернув увагу на тривку вартсть Союзівки. Впродовж багатьох років американські українці склали багато пожертв, допомагаючи будувати церкви, народні доми та розбудувати інституції в Рідному Краю. Це було добре й благородне діло. Але прийшов ворог і все знищив. До наших тривких здобутків на американській землі ми додали Союзівку, в якій має бути український дух і над якою буде клаптик синього українського неба. Союзівка не була куплена для „бизнесу", тільки для вигоди членів УНС та нашого американсько - українського загалу. Від нас усіх залежатиме, як вона розвиватиметься та чи вона виконає своє призначення. П. Р. Слободян повідомив рівночасно про низку більших і менших пожертв, що їх склали на розбудову й розвиток Союзівки поодинок відділи й члени УНС.

Промови й привіти виголосили ще головний контролер УНС **д-р А. Кібзей**, ген. **Олександер Загродський**, редактор „Юкрейнієн Віклі" п. **Степан Шумейко** та інші.

Керівником церемонії був ред. **Лев Лепкий**, що завідує культурно - товариською ділянкою в Союзівці. Ролю господині дому виконувала п-ні **Марія Лисогір**, дружина заступника голови УНС п. Йосипа Лисогора. В піклуваннях гістьми багаво допомагали, крім службовців головної канцелярії УНС та „Свободи", гурток пластунок — „Лисичок" з Ню Йорку, а то й дехто з-поміж гостей-союзовців. Деяка кількість гостей відразу залишилась на тижневий чи довший відпочинок, а останні автомобілі з принагідними відвідувачами виїхали з Союзівки пізно вночі. Члени управління Союзівки, п. **Данило Слободян**, п. **Ярослав Балабан** та всі інші мали справді „повні руки роботи", щоб подолати своїм завданням. З нагоди відкриття Союзівки появилась там приготована й місцевими „технічними засобами", міміографом, надрукована спеціяльна вакаційна однодніка „Свободи".

З'їзд Перемишляків

(Закінчення зі стор. 1.)

живучість і прив'язаність до материка цих наших окраїнних земель. Відтак з'їзд вітала голова Союзу Українок Америки пані О. Лотоцька.

В програмі з'їзду була доповідь проф. Загайкевича про історію Перемишля від найдавніших часів та інформаційні доповіді про поодинокі періоди розвитку перемиських гімназій, а іменно ред. Євгена Зиблікевича про участь перемиської молоді у визвольних змаганнях 1914-1921, д-ра Мирослава Прокопа про формування політичної думки серед молоді 20-их і 30-их років, п-ні О. Кузьмович про Пласт у Дівочому Інституті, п. Євгена Стахова про участь учнів і учениць Перемишля в ІІ світовій війні. Письменник Іван Смолій відчитав свою новелю п. з. „Ревізія в бурсі". Відчитано також звернення до з'їзду б. старшини і лікаря УПА д-р Б. Гука. На з'їзд надійшла велика кількість привітів, які, з огляду на брак часу, могли бути тільки частинно відчитані. В часі обіду і вечері своїми спомнинами ділилися ред. Р. Купчинський, д-р Пелехович, проф. М. Кульчицька, інж. Волосенко, п-ні Повзанюк та ін. Веселу програму виконали Є. Колодій та мгр. Оверко. Ред. П. Ямняк читав свій фейлетон, а у вокально-мистецькій програмі приймали участь пні Леся Вахнянин, п. Роман Маринович, бандурист п. Левицький та о. Д. Савка, що читав новелі.

З'їзд проходив під знаком документації активної участи українців м. Перемишля, Надсяння та Лемківщини у визвольній боротьбі українського народу та ствердження нерозривности тих земель з українським материком. З'їзд покликав до життя Редакційну Колегію в складі проф. Богдан Загайкевич, ред. Євген Зиблікевич, ред. Роман Купчинський, д-р Мирослав Прокоп та ред. Петро Ямняк для видання Альманаха, присвяченого справам Перемишля, Надсяння та Лемківщини. Водночас з'їзд уповажнив дотогочасний Організаційний Комітет поробити відповідні заходи для покликання до життя окремої організації, зложеної з колишніх жителів Надсяння та Лемківщини для оборони права приналежности тих відвічних наших земель до України.

ПОМЕР ДМИТРО МАТІЇШИН, ЗАСЛУЖЕНИЙ ГРОМАДЯНИН

З Филаделфії повідомляють, що там помер в п'ятницю 3-го липня голова Б-ва св. Юра, 239-го відділу УНСоюзу Дмитро Матіїшин, відомий місцевий громадський діяч та прикладний громадянин. Покійний залишив дружину й 6 дітей. Панахида за спокій його душі відбудеться в похоронному заведенні Насевича при Бравн і Френклін стрітах у вівторок, 7-го липня, о год. 8-мій ввечорі, а похорони відбудуться в середу, о год. 9-тій рано, з того ж похоронного заведення. Закликається всіх місцевих членів УНС та громадян віддати Покійному останню прислугу своєю участю в Панахиді та похоронних обрядах.

Вишинський як кодифікатор

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Ці спеціяльні повновласті творять і суть революційного права ,яке далеко виходить поза звичайні процесові правні норми".

Отже після цієї „дефініції" поліційне право й процедура НКВД і МВД, можуть у слідстві вживати всяких методів, щоб дістати признання обвинуваченого до вини і поповненого злочину, який йому закидає поліція. Що більше, поліційний, отже слідчий функціонар, видає сам і присуд. За це все відповідає він тільки перед своїм вищим начальством. Отже на практиці відклику немає. В інтересі державної безпеки — вчить і заявляє А. Вишинський — слідство і присуд є тайні і не підлягають ніякій контролі. НКВД, а тепер МВД, може знести вирок найвищого большевицького Суду — такого суду на практиці немає — це є може підсудного звільнити, або й засудити навіть на смерть.

Після поліційного права Вишинського можна людину за той самий злочин карати і кілька разів, отже в практиці продовжувати вже відбуту кару, або й давати ще тяжчу.

Офіційно у Совєтах кара смерти ніби знесена, але розстріли в НКВД, МВД — на порядку дня і то головно за політичні провини.

Все совєтське законодавство, це сваволя совєтської тайної поліції, яку „професор" Вишинський поставив понад конституцію і закон.

І для цього він і був генеральним прокуратором і нищив навіть стару большевицьку гвардію Леніна, з якою не мав, як інтруз, нічого спільного, якої боявся і яку ненавидів.

Тому теж збільшив він чисельно тайну поліцію, тому й дав їй необмежене право життя і смерти над мільйонами в'язнів в тюрмах і концтаборах, до яких може НКВД — МВД запроторювати і на 25 літ. Політичним в'язням заборонено зносини із зовнішним світом, а навіть переписку із родиною; для них призначено тільки фізичну працю.

Обвинувачені за статті 58 і 59 підлягають тільки судам спеціяльної колегії МВД, або подібній військовій колегії ССР, а присуди їх є остаточні. Членами-судями тих колегій можуть бути тільки члени комуністичної партії. Оборонцем призначеним з уряду, є теж тільки член комуністичної партії.

Всі вчинки, наміри, критика, де і колинебудь, прямо чи посередно виявлена, і все, що тільки могло б підважити авторитет уряду і партії, або їх теорій, — це контреволюція і як така підлягає судівництву МВД.

Вишинський перевищив всі жорстокості царського насилля і може змагатись за пальму першенства тільки з вченим „академіком" гітлерівського права, повішеним военним злочинцем Франком.

А. Вишинський слідом Фелікса Дзєржинського — від польської буржуазії, через ренегатство і національну апостазію, ставши москалем, із меншовика через сталінізм дійшов до ролі оберката і опричника совєтської імперії. А західний і демократичний світ тисне нині його скривавлену катівську руку...

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори відд. 316 відбудуться в четвер, 9. липня, о год. 8. ввечорі, в своїм домі при 831 Joseph Ave. Проситься членів прибути на збори бо є багато справ до порішення. Напоминається довгуючих членів вирівняти свою залеглість, бо в противнім разі будуть суспендовані та втратять право до хворобої запомоги. — Н. Магомет, предс.; В. Гнатків, кас.; В. Гавриляк, фін. секр.; В. Гурянський, рек. секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. — Подається до відома членам Сест. ім. Рож. Пресв. Богородиці, відд. 216, що почавши від місяця липня збори згаданого відділу будуть відбуватись що другу неділю по першім, як до цього часу в церковній залі зараз по Службі Божій. Проситься всіх прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. — П. Мацях, предс.; Р. Білик, кас.; А. Сосновська, фін. секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Запор. Січ, відд. 155 повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться 10. липня точно о год. 7. ввечорі в залі Народного Дому. Проситься членів прийти та вислухати звіту з піврічного діловодства контрольної комісії і інших урядників. Є також важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглости. — І. Будняк, предс.; І. Макар, кас.; М. Чумер, секр.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

Персональні зміни в комуністичній верхівці в Мадярщині

Будапешт, Мадярщина. — В останніх днях трапились тут важні події, що викликають різні коментарі. Дотеперішний прем'р, Матіяс Ракоші, ще колишній народній комісар з комуністичного уряду Белі Куна в 1919 р., довголітній в'язень за комунізм та взагалі один із найчільніших міжнародніх комуністів, перестав бути прем'єром і взагалі не ввійшов до нового уряду. Його місце зайняв дотеперішний міністер хліборобства Імре Надь, теж вихованець Москви, який проте піддержував хліборобство на Мадярщині та противився надто нагальній індустріялізації країни, що йшла коштом хліборобського населення. Однак Ракоші залишився далі у 9-ти членному Політбюрі Ком. Партії Мадярщини і далі є головою 3-членного секретаріяту тієї партії. Невідомо, чи заповіджена новим прем'єром в парляменті у Будапешті „зміна політики" доведе до повного відсунення Ракоші від впливів, чи обмежиться до заходів, які зменшили б доріжню на Мадярщині, головно на харчові продукти.

Часопис „Свобода" повинен знаходитися в кожній українській хаті!

ХРАМ В ЮТИЦІ!

В неділю 12. липня в день храмового свята Української Православної Парафії Св. Ап. Петра й Павла Службу Божу відправить Їх Ексцеленція Митрополит Іоан, в сослуженні доокличного Всеч. Духівництва. Початок Служби Божої о год. 10:30.

По Сл. Божій — БЕНКЕТ

На це парафіяльне свято запрошуємо всіх Братів і Сестер зі сусідних братніх парафій.

Церковний Комітет.

Ділимося сумною вісткою, що в четвер, 2. липня 1953 упокоївся в Бозі, проживши 61 років, наш Найдорожчий Муж і Батько

бл. п. ліс. інж. ЮРІЙ НАПАДІЄВИЧ,

колишній директор єпископських лісів у Станиславівщині.

Похорони відбулися в понеділок, 6. липня 1953 з каплиці похоронного заведення Литвин і Литвин в Ірвінґтон, Н. Дж., до церкви св. Івана Христителя в Нюарку.

Горем прибиті
Дружина СТЕФАНІЯ,
сини РОМАН і ОЛЕКСАНДЕР.

ТАРЗАН, ч. 3099. Похідна варта.

"THAT LIGHT," AMRA WHISPERED, "COMES FROM A CHAMBER AT THE END OF THE PASSAGE!"

„Те світло виходить з кімнати при кінці коридору", шепотала Амра.

"I SMELL SMOKE AND MAN!" TARZAN MURMURED. "WE'LL LEAVE THE TORCHES HERE IN CASE WE NEED THEM AGAIN."

„Чую дим і людину!", бурмотів Тарзан. „Тут залишимо смолоскипи на випадок, якщо їх потребуватимемо знову".

"WAIT HERE," TARZAN WHISPERED, "WHILE I HAVE A LOOK AT THAT CAVE. IT IS PROBABLY FILLED WITH TOOM'S GUARDS!"

„Чекай тут, шепотів Тарзан, „поки я подивлюся на цю печеру. Вона, можливо, повна вартівників Тума".